

JARÐGÖNG OG VEGUR Á MILLI REYÐARFJARÐAR OG FÁSKRÚÐSFJARÐAR

Úrskurður Skipulagsstofnunar um mat á umhverfisáhrifum

1. INNGANGUR

Skipulagsstofnun hefur fengið til athugunar gerð jarðgangna og lagningu vegar á milli Reyðarfjarðar í Fjarðabyggð og Fáskrúðsfjarðar í Fáskrúðsfjarðarhreppi og Búðahreppi samkvæmt lögum nr. 106/2000 um mat á umhverfisáhrifum.

Framkvæmdaraðili: Vegagerðin.

Framkvæmd kynnt í matsskýrslu: Ný 5,9 km löng, tvíbreið jarðgöng, nýlagning um 6 km vegar og endurbætur á 2 km löngum vegkafla á milli Reyðarfjarðar og Fáskrúðsfjarðar. Um er að ræða 1,2 km veltengingu að 50 m löngum vegskála í 65 m hæð yfir sjávarmáli Reyðarfjarðarmegin og 6,8 km veltengingu að 200 m löngum vegskála í 100 m hæð yfir sjávarmáli Fáskrúðsfjarðarmegin.

Markmið framkvæmdar: Að bæta samgöngur innan Austfirðingafjórðungs, auka umferðaröryggi og að tengja betur saman Suðurfirði Austurlands og kjarna Mið-Austurlands.

Athugun Skipulagsstofnunar: Þann 27. júlí 2001 tilkynnti Vegagerðin framkvæmdina til Skipulagsstofnunar. Framkvæmdin var auglýst opinberlega þann 10. ágúst 2001 í Lögbirtingablaðinu og Morgunblaðinu og 15. ágúst 2001 í Dagskránni. Matsskýrsla lá frammi til kynningar frá 10. ágúst 2001 til 21. september 2001 á bæjarskrifstofu Fjarðabyggðar á Reyðarfirði, skrifstofu sveitarstjórnar Búðahrepps, hjá oddvita Fáskrúðsfjarðarhrepps, í Þjóðarbókhöðunni og hjá Skipulagsstofnun í Reykjavík. Matsskýrslan var einnig aðgengileg á Netinu: www.honnun.is og www.vegagerdin.is. Leitað var umsagnar Búðahrepps, Fáskrúðsfjarðarhrepps, Fjarðabyggðar, Byggðastofnunar, Heilbrigðiseftirlits Austurlands, Náttúruverndar ríkisins, Veðurstofu Íslands, veiðimálastjóra og Þjóðminjasafns Íslands. Þá var Brunamálastofnun send kynning um framkvæmdina. Engin athugasemd barst á kynningartíma.

Gögn lögð fram við athugun Skipulagsstofnunar:

Matsskýrsla: Jarðgöng og vegur á milli Reyðarfjarðar og Fáskrúðsfjarðar – Mat á umhverfisáhrifum. Matsskýrsla. Vegagerðin og Hönnun. Júlí 2001.

Önnur gögn: Viðaukar með matsskýrslu. Svör framkvæmdaraðila við umsögnum og fyrirspurnum Skipulagsstofnunar dags. 18. og 25. september 2001.

2. UMSAGNIR

Umsagnir bárust frá:

Búðahreppi með bréfi dags. 3. september 2001.

Fáskrúðsfjarðarhreppi með bréfi móttæknu 19. september 2001.

Fjarðabyggð með bréfi dags. 16. ágúst 2001.

Byggðastofnun með bréfi dags. 18. september 2001.

Heilbrigðiseftirliti Austurlands með bréfi dags. 30. ágúst 2001.

Náttúruvernd ríkisins með bréfi dags. 17. september 2001.

Veðurstofu Íslands með bréfi dags. 3. september 2001.

Veiðimálastjóra með bréfi dags. 29. ágúst 2001.

Þjóðminjasafni Íslands með bréfi dags. 22. ágúst 2001.

3. ATHUGASEMDIR

Engin athugasemd barst á kynningartíma.

4. UMHVERFISÁHRIF FRAMKVÆMDAR SAMKVÆMT FRAMLÖGÐUM GÖGNUM VIÐ ATHUGUN SKIPULAGSSTOFNUNAR

4.1 FYRIRHUGUÐ FRAMKVÆMD

Í matsskýrslu er kynnt gerð 5,9 km langra jarðgangna og 8,0 km veglagning. Gert er ráð fyrir að jarðgöngin muni liggja í gegnum fjallgarðinn milli Hrúteyrar í Reyðarfirði og bæjarins Dala í Fáskrúðsfirði. Vegtenging við gangnamunna beggja megin verður frá Suðurfjarðavegi. Það svæði sem talið er að muni raskast við vegagerð, gerð gangnamunna, efnistöku og haugsetningu er áætlað rúmlega 30 ha. Áætlaður heildarverktími er tvö og hálf ár en ekki hefur verið tekin ákvörðun um hvort ráðist verði í framkvæmdirnar á undan eða eftir fyrirhuguðum framkvæmdum við jarðgangnagerð og veglagningu milli Siglufjarðar og Ólafsjarðar, en það fjármagn sem er á vegaaætlun 2002-2004 til jarðgangnagerðar nýtist aðeins til framkvæmda á öðru svæðinu í einu.

4.1.1 Gerð jarðgangna

Í matsskýrslu kemur fram að fyrirhuguð jarðgöng muni verða 7,5 m breið með tveimur akreinum. Vegskáli ofan Hrúteyrar í Reyðarfirði verði um 50 m langur og gangnamunni í 65 m hæð yfir sjávarmáli, en vegskáli í Daladal í Fáskrúðsfirði verði um 200 m langur og gangnamunni í 100 m hæð yfir sjávarmáli. Gólf í göngunum verði mest í um 124 m hæð yfir sjávarmáli í miðjum göngunum og verði lengdarhalli 1-1,5%. Miðað sé við að vinna göngin frá báðum endum og verði 4-5 m sprengdir í einu og efninu ekið á brott. Reiknað sé með að það taki um eitt og hálf ár að bora göngin en þá taki við um eins árs frágangsvinna. Frárennsli úr göngunum á verktíma verði leitt í olú-/setskilju og síðan út í nærliggjandi á eða læk.

Í umsögn Heilbrigðiseftirlits Austurlands kemur fram að farið sé fram á að haft verði samráð um frágang og fyrirkomulag frárennslis úr göngum í setskilju og einnig að losun úr uppistöðu fari fram í samráði við stofnunina.

4.1.2 Vegagerð

Í matsskýrslu kemur fram að lagður verði um 1,2 km langur, nýr vegur Reyðarfjarðarmegin og um 6,8 km vegur frá núverandi Suðurfjarðarvegi fyrir botni Fáskrúðsfjarðar að gagnamunna í Daladal. Í Daladal verði gerðar endurbætur á núverandi vegi á um 2 km kafla en að öðru leyti sé um nýjan veg að ræða. Vegurinn verði 7,5 m breiður með 6,5 m breiðu slitlagi. Lengdarhalli verði mestur næst gangnamunnum 5-6,5%.

4.1.3 Efnistaka og haugsetning

Í matsskýrslu kemur fram að áætluð efnisþörf til vegagerðarinnar sé um 410.000 m³. Þar af nýtist um 320.000 m³ af efni sem falli til við jarðgangnagerðina, um 50.000 m³ komi úr vegskeringum, um 10.000 m³ úr námu í malarhjalla við Hólagerði og um 30.000 m³ úr námum á áreyrum Sléttuár og Dalsár. Gert sé ráð fyrir efnistöku úr farvegi Dalsár innan svæðis sem sé um 900 m á lengd og 100 m á breidd. Innan þess afmarkaða svæðis verði umfang efnistökkunnar um 25.000 m³ af um 4 ha svæði. Fyrirkomulag efnistöku verði með þeim hætti að áhrif hennar á farveg árinna verði lágmörkuð með því að breikka farveginn í a.m.k. 100 m. Áætlað vinnsludýpi verði u.þ.b. 1 m þannig að árbotninn á efnistökusvæðinu verði í svipaðri hæð að lokinni efnistöku og árbotninn í núverandi farvegi. Í Sléttuá er fyrirhugað að taka um 5000 m³ á tveimur afmörkuðum svæðum í grennd við fyrirhuguð efnistökusvæði til framkvæmda við byggingu álvers og hafnar við Reyðarfjörð. Samráð verði haft við framkvæmdaraðila ofangreindra verkefna um tilhögun efnistöku. Gert sé ráð fyrir að umframefni úr jarðgöngum, um 30.000 m³, verði komið fyrir annað hvort í aukavegfyllingum við gangnamunna eða haugsett í gamalli námu á Hróteyri.

4.1.4 Vinnubúðir og mannaflapörf

Í matsskýrslu kemur fram að gert sé ráð fyrir að verktaki muni setja upp vinnubúðir við báða gangnamunna og komi tvö svæði til greina beggja megin. Fengin verði tilskilin leyfi til uppsetningar þeirra og það gert í samráði við eftirlitsmenn, Heilbrigðiseftirlit Austurlands, viðeigandi sveitarstjórnir, eftirlitsráðgjafa Náttúruverndar ríkisins og landeigendur. Gert sé ráð fyrir að áætlaður starfsmannafjöldi á framkvæmdatíma verði um 75 að meðaltali.

Í umsögn Náttúruverndar ríkisins kemur fram að nauðsynlegt sé að gera ítarlegri grein fyrir staðsetningu vinnubúða og afmarka staðsetningu þeirra nánar á afstöðumynd. Stofnunin leggi áherslu á að aðkomuleiðir að vinnubúðum og göngum sem ekki lenda innan skilgreinds vegsvæðis verði bornar undir eftirlitsráðgjafa Náttúruverndar ríkisins. Jafnframt að farið verði eftir ábendingum hans varðandi staðsetningu og afmörkun vinnubúða á Hróteyri og Hólagerðisnesi, verði vinnubúðir reistar þar og enn fremur tillögum varðandi frágang.

Í svörum framkvæmdaraðila kemur fram að þau svæði sem framkvæmdaraðili telji að helst komi til greina undir vinnubúðir séu merkt inn á myndir í matsskýrslu. Framkvæmdaraðili geti ekki sagt fyrir um með hvaða hætti verktakar muni vinna verkið og þar með sé ekki hægt að fullyrða fyrirfram hversu stórt svæði verktakar þurfi undir vinnubúðir, en miðað við umfang framkvæmdanna sé talið líklegast að verktakar muni þurfa það svæði sem sé afmarkað í matsskýrslunni undir vinnubúðir.

Gera megi ráð fyrir að verktakar muni þurfa að hafa vinnubúðir rétt við báða gangnamunnana og einnig muni vera þörf á að nýta hina tvo staðina sem tilgreindir eru í matsskýrslu.

4.1.5 Aðrir kostir

Í matsskýrslu kemur fram að á undirbúningstíma framkvæmdarinnar hafi verið skoðaðir nokkrir möguleikar á legu jarðgangna í fjallgarðinum milli Reyðarfjarðar og Fáskrúðsfjarðar og hafi niðurstaðan verið sú að kostur framkvæmdaraðila, sem fjallað er um í matsskýrslu, sé eini valkosturinn sem til álita komi út frá tækni- og hagkvæmnisjónarmiðum. Í matsskýrslu eru bornir saman valkostur framkvæmdaraðila og enduruppbygging núverandi Suðurfjarðarvegur milli Reyðarfjarðar og Fáskrúðsfjarðar. Fram kemur að með jarðgöngum sé vegalengd rúmlega 30 km styttri og öryggi vegfarenda sé meira þar sem beygjur á vegi verði víðari og færri, bratti minni og jafnari og ofanflóðahætta mun minni. Kostur framkvæmdaraðila hafi meiri áhrif á landslag, gróðurfar, dýralíf og fornleifar en endurbætur á núverandi vegi en hafi hins vegar umtalsvert meiri jákvæð, samfélagsleg áhrif þar sem ferðatími muni styttest, samgöngur verði öruggari og atvinnu- og þjónustusvæði muni stækka. Núll kostur, þ.e. engar framkvæmdir, þýði að óbreytt ástand muni haldast í samgöngu- og umferðaröryggismálum á svæðinu.

Náttúruvernd ríkisins bendir á að í matsskýrslu komi fram að af hálfu framkvæmdaraðila sé aðeins um einn kost að ræða, kost 1. Þá sé núll kosti gerð lítil sem engin skil. Náttúruvernd ríkisins telur að ekki sé gerð nógu ítarleg grein fyrir öðrum valkostum en þeim sem valinn er í matsskýrslunni. Gera hefði átt grein fyrir þeim kostum sem skoðaðir hafa verið, bæði hvað varðar jarðgöng og vegi, og jafnframt gera grein fyrir „núll kosti“.

Í svörum framkvæmdaraðila kemur fram að ekki hefði þjónaði tilgangi að leggja í kostnað við að meta umhverfisáhrif kosta sem framkvæmdaraðili hefði ekki áform um að framkvæma og væru ekki til skoðunar. Framkvæmdaraðili bendi á að aðrar útfærslur á framkvæmdinni sem hafi verið skoðaðar (staðsetning gangna) hafi ekki verið taldar koma til greina og því í sjálfu sér ekki kostir í matsferlinu. Og því séu kostirnir sem kynntir voru í matsskýrslunni einu kostirnir sem til greina komi. Varðandi jarðfræðilegar aðstæður megi nefna að austan við fyrirhuguð jarðgöng sé Reyðarfjarðareldstöðin sem sé forn megineldstöð, en ekki sé talið ákjósanlegt að gera jarðgöng í berg megineldstöðva. Kostnaður við gangnagerð sé mikill og því skipti staðarval miklu máli til að jarðgöngin verði eins stutt og mögulegt er. Framkvæmdaraðili telur að núllkosti hafi verið gerð nægjanleg skil í matsskýrslunni.

4.2 ÁHRIF Á MENN OG SAMFÉLAG

4.2.1 Landnotkun og skipulag

Í matsskýrslu kemur fram að fyrirhugað framkvæmdasvæði sé í þremur sveitarfélögum þ.e. Fjarðabyggð, Fáskrúðsfjarðarhrepp og Búðahrepp. Í endurskoðun á Aðalskipulagi Reyðarfjarðar 1990-2010 og Fáskrúðsfjarðar 1980-2000 sé gert ráð fyrir framkvæmdunum en ekki sé til aðalskipulag fyrir Fáskrúðsfjarðarhrepp. Nýr vegur í Reyðarfirði muni skerða lítilla beitarland búfjár en í Fáskrúðsfirði muni hann skerða ræktað land bæjanna Dala, Hólagerðis og Geststaða. Girt verði meðfram

veginum til að hindra aðgengi búfjár. Nýr vegur muni liggja undir raflínunum RARIK á fimm stöðum, beggja megin gangnanna. Samráð verði haft við RARIK um hugsanlegar breytingar, gerist þess þörf. Þá muni vegurinn þvera vatnslögn frá vatnsbóli bæjarins Dala.

4.2.2 Byggða- og atvinnuþróun

Í matsskýrslu kemur fram að á undanförunum árum hafi orðið íbúafækkun í þeim sveitarfélögum þar sem framkvæmdirnar séu fyrirhugaðar og þegar litið sé til byggðalaga sunnar á Austfjörðum komi sama þróun í ljós. Atvinna á svæðinu frá Fáskrúðsfirði suður til Djúpavogs hafi að mestu verið bundin við sjávarútveg sem hafi átt undir högg að sækja vegna fækkunar fyrirtækja í greininni. Samkvæmt matsskýrslu munu fyrirhugaðar framkvæmdir hafa jákvæð áhrif á íbúapróun í Fjarðabyggð og á Suðurfjörðum Austfjarða. Stytting vegakerfisins muni auðvelda aðgengi íbúa á Suðurfjörðum að ýmiss konar þjónustu á Egilsstöðum og í Fjarðabyggð, fjölga atvinnutækifærum, auka samkeppni á sviði verslunar, styrkja skóla-, íþrótta- og menningarstarf og skapa grundvöll fyrir stærra atvinnusvæði sem geri íbúum kleift að sækja fjölbreyttari vinnu milli staða.

Í umsögn Byggðastofnunar kemur fram það álit að fyrirhuguð framkvæmd muni hafa mikla þýðingu fyrir þróun byggðar á Austurlandi. Styttri og öruggari samgöngur milli þéttbýlisstaða á Austurlandi stækki samfelld atvinnu- og þjónustusvæði og skapi möguleika á atvinnuuppbyggingu og samvinnu íbúa og sveitarfélaga á svæðinu. Byggðastofnun telji að áhrif ganganna á þessa þætti komi vel fram í matsskýrslu. Mat á samfélagsáhrifum beri þess merki að afar takmarkað sé til af staðbundnum eða svæðisbundnum tölfræðilegum upplýsingum um efnahagsstarfsemi, atvinnuskiptingu og tekjur. Þá séu upplýsingar um félagslega þætti á svæðagrunni takmarkaðar.

4.2.3 Útivist og ferðaþjónusta

Í matsskýrslu kemur fram að búast megi við að framkvæmdirnar hafi jákvæð áhrif á uppbyggingu ferðaþjónustu á Austurlandi. Með hinum nýja vegi styttist vegalengd frá flugvelli á Egilsstöðum og ferjuhöfn á Seyðisfirði til Suðurfjarða og líklegt sé að vegurinn hraði framþróun fyrirtækja í ferðaþjónustu á Austurlandi. Samkvæmt matsskýrslu megi gera ráð fyrir að fleiri nýti sér svæði inn og upp af Daladal til útivistar en að umferð ferðamanna um núverandi veg fyrir Vattarnes muni dragast saman. Gert sé ráð fyrir að útbúa áningastaði fyrir ferðamenn beggja vegna gangnamunnanna á stöðum sem bjóði upp á gott útsýni.

4.2.4 Samgöngur og umferð

Í matsskýrslu kemur fram að nýr vegur í gegnum jarðgöng verði stofnbraut með daglegri vetrarþjónustu en núverandi vegur milli Fáskrúðsfjarðar og Reyðarfjarðar um Vattarnes verði tengibraut. Vetrarþjónusta við íbúa á bæjum á þeirri leið muni minnka en gert sé ráð fyrir að erfiðir snjósöfnunarstaðir á leiðinni verði lagfærðir. Reikna megi með verulegri umferðaraukningu með tilkomu vegar um jarðgöng en aukningin til frambúðar verði háð því hvort af stóriðju á Reyðarfirði verði eða ekki. Í matsskýrslu kemur fram að nýr vegur um jarðgöng muni almennt stytta leiðina á milli Mið-Austurlands og Suðurfjarða um 34 km og muni bæta til muna umferðaröryggi og stytta ferðatíma. Áætlað hafi verið að með tilkomu nýs vegar um jarðgöng muni

óhappatíðni á leiðinni milli Fáskrúðsfjarðar og Reyðarfjarðar lækka úr 5,6 óhöppum á ári í 1,3 óhöpp á ári. Sjónlengdir verði mun lengri á nýjum vegi og beygjugráða mun minni.

4.2.5 Veðurfar og náttúruvá

Í matsskýrslu kemur fram að snjósöfnun sé meiri í Daladal en utar með firðinum en ekki sé talið að snjópungt sé í dalnum í samanburði við marga staði á Austurlandi og að snjósöfnun verði ekki vandamál í eða við vegstæði. Snjólétt sé á fyrirhuguðu vegstæði í Reyðarfirði. Mun skjólsælla sé á fyrirhugaðri vegleið en á núverandi vegi og þokudagar mun færri. Samkvæmt matsskýrslu er fyrirhugaður vegur um jarðgöng mun öruggari hvað varðar ofanflóð heldur en núverandi vegur, þar sem skriðu- og snjóflóðahætta er veruleg. Fyrirhugað framkvæmdasvæði sé utan við virk jarðskjálftasvæði og mjög lítil hætta á jarðskjálftum.

Í umsögn Veðurstofu Íslands kemur fram að veðurfarslegar aðstæður á fyrirhuguðum tengivegum jarðgangnanna séu til muna hagstæðari en á núverandi vegi. Skjólsælla verði á nýja veginum og þoka fátíðari. Að því er varðar snjóflóð og skriðuföll sé nýi vegurinn miklum mun hagstæðari en núverandi vegur. Þótt hugsanlegt sé að snjóflóð falli á veginn nálægt gangnamunnunum bæði að sunnan og norðan, sé sú hætta lítil miðað við hættuna á núverandi vegi sem m.a. liggur fyrir Vattarnesskriður og Rákarbót. Hætta á skriðuföllum sé einnig miklu minni á nýja veginum. Við nákvæma staðsetningu vinnubúða norðan jarðgangnanna á bökkum Hrútár þurfi að huga að hættu sem skapast gæti af krapaflóðum. Fram kemur að ekki séu þekkt upptakasvæði jarðskjálfta í nágrenni fyrirhugaðra jarðgangna. Þau þekktu upptakasvæði sem næst séu göngunum séu á gosbelti landsins í um eða yfir 100 km fjarlægð. Líkur á tjóni vegna jarðskjálfta séu því litlar.

Í svörum framkvæmdaraðila kemur fram að við staðsetningu vinnubúða í Reyðarfirði verði tekið mið af hættu af hugsanlegum krapaflóðum.

4.2.6 Grunn-og yfirborðsvatn

Í matsskýrslu kemur fram að í Búðahreppi sé neysluvatn sótt í borholur á áreyrum Dalsár um 150 m sunnan núverandi vegar inn Daladal. Allt vatn sem komi inn á malareyrarnar nærri vatnsbólínu eigi mjög greiða leið niður í það. Fyrirhuguð vegagerð í Daladal muni verða að hluta til innan vatnasviðs vatnsbóls Búðahrepps og efnistaka innan aðrennslissvæðis þess. Á framkvæmdasvæðinu muni aukast hætta á gruggmyndun í Dalsá og aukin hætta verði á mengunarslysum, sérstaklega á framkvæmdartíma.

Í fundargerð Heilbrigðiseftirlits Austurlands og vinnuhóps um mat á umhverfisáhrifum jarðgangna¹ kemur fram að nauðsynlegt sé að skilgreina fjarsvæði, grannsvæði, nærsvæði og brunnsvæði vatnsbólsins og líklega þurfi að vinna jarðfræðilegt mat á grunnvatnsrennslis og rennslisstefnu. Í álitni Orkustofnunar² kemur fram að gerð hafi verið tillaga um afmörkun vatnsverndarsvæða fyrir vatnsbólið og að fyrirhugaðar framkvæmdir muni ekki skaða starfsemi vatnsbólsins.

¹ Viðauki D2 með matsskýrslu. 20. febrúar 2001.

² Viðauki C11 með matsskýrslu. 6. júlí 2001.

Í matsskýrslu kemur fram að þess verði sérstaklega getið í útboðsgögnum hver staðsetning vatnsbólsins sé og að öll vinna verði með vatnsvernd í huga. Gerð verði vatnsrás norðan við fyrirhugaðan veg og við vatnsbólið til að taka á móti leysingarvatni úr norðri, vegur innan grannsvæðis verði að mestu gerður úr aðkeyrðu efni, efni í efra burðarlag verði þvegið og lögð verði áhersla á að allar framkvæmdir verði undir eftirliti Heilbrigðiseftirlits Austurlands.

Í umsögn Búðahrepps kemur fram að lögð sé áhersla á að fyllsta öryggis verði gætt varðandi vatnsból Búðahrepps, því gera megi ráð fyrir að núverandi vatnsból verði notuð um allnokkurn tíma enn.

Í umsögn Heilbrigðiseftirlits Austurlands kemur fram að vegna nálægðar við vatnsból Búðahrepps og þess að framkvæmdir séu inni á fjarsvæði og að hluta til á grannsvæði vatnsbólsins sé afar mikilvægt að fyllsta aðgát verði höfð. Sótt verði um starfsleyfi til heilbrigðiseftirlitsins til malarnáms sbr. ákvæði reglugerðar nr. 785/1999 um starfsleyfi fyrir atvinnurekstur sem geti haft í för með sér mengun og tryggt verði að efnistaka á áreyrum utan við bæinn Hólagerði og e.t.v. víðar valdi ekki mengunarhættu við núverandi vatnsból Búðahrepps. Þá þurfi að sækja um leyfi fyrir jarðborun og fyrir vinnubúðum bæði Reyðarfjarðar- og Fáskrúðsfjarðarmegin. Stofnunin vekji athygli á misvísandi niðurstöðum sem komi fram í viðaukum með matsskýrslu um hættu á mengun í vatnsbólunum af völdum yfirborðsvatns. Nokkurra ára gömul reynsla sýni að við ákveðnar aðstæður geti vatnsbólín mengast af yfirborðsvatni. Heilbrigðiseftirlitið leggi áherslu á að vatnsrás norðan við veginn verði gerð, til að beina yfirborðs- og leysingavatni frá vatnsbólunum.

4.2.7 Loft- og hljóðmengun

Í matsskýrslu kemur fram að loft- og hljóðmengun muni aukast á framkvæmdatíma. Miðað við fyrri reynslu af jarðgangnagerð sé ekki tilefni til þess að ætla að truflanir verði af vinnu við sprengingar. Fjarlægð gangnamunna frá þéttbýli og sveitabýlum sé svipuð og verið hafi í fyrri jarðgangnaframkvæmdum. Í jarðgöngunum verði sjálfvirkur búnaður til að hindra að loftmengun frá umferð í göngunum verði yfir hættumörkum. Í matsskýrslu kemur fram að draga muni úr hávaða frá umferð í þéttbýlinu á Búðum og við bæi við núverandi veg fyrir Vattarnes en hávaði að sama skapi aukast við bæina í Daladal. Samkvæmt matsskýrslu er gert ráð fyrir að hæstu hávaðagildi við bæina verði á milli 40 og 50 dB(A) og því innan leyfilegra marka reglugerðar nr. 933/1999 um hávaða.

4.3 ÁHRIF Á MENNINGARMINJAR

Í matsskýrslu kemur fram að minjavörður Austurlands hafi gert úttekt á menningarminjum á áhrifasvæði fyrirhugaðs vegstæðis og telji nauðsynlegt að ráðstafanir verði gerðar vegna þriggja minja. Gera megi ráð fyrir að tóft í túni Borgargerðis í Reyðarfirði lendi undir vegfyllingu og að vegur muni liggja yfir leifar túngarðs í landi Dala í Fáskrúðsfirði en við endanlega hönnun vegstæðis verði athugað hvort að hægt sé að hliðra veglínunni til þess að forða menningarminjunum frá raski. Að öðrum kosti verði aflað leyfis fornleifanefndar til að raska minjunum í samráði við Þjóðminjasafnið. Staðsetning menningarminja verði kynnt verktökum og lögð áhersla á að vinnu verði hagað á þann hátt að minjar verði ekki fyrir skemmdum. Ef fornminjar finnast á framkvæmdatíma verði Þjóðminjasafni gert viðvart.

Í umsögn Þjóðminjasafns Íslands kemur fram að tvær fornleifar muni lenda undir veginum, tóft í túninu á Borgargerði og leifar gamals túngarðs í landi Dala. Ef ekki verði hægt að færa veglínuna á þessum stöðum verði að rannsaka tóftina og túngarðinn með fornleifauppgreftri. Merkja þurfi grjóthlaðna tóft austan Hrutár til að forðast að vinnuvélar eyðileggi hana. Þá þurfi að sýna aðgæslu við hleðslu af réttarvegg í Hólagerði og við kirkjugarðinn í Dölum ef framkvæmdunum fylgi umferð þungavinnuvéla um heimreiðina milli Dala I og II. Bent er á að hvorki núll kostur né uppbygging núverandi vegar hafi áhrif á fornleifar.

4.4 ÁHRIF Á GRÓÐUR OG DÝRALÍF

4.4.1 Gróður

Í matsskýrslu kemur fram að helstu gróðurlendi á fyrirhuguðu framkvæmdasvæði séu gras móar, mosabembur, lyngmóar og kjarr. Samkvæmt matsskýrslu er tegundafjölbreytni á vegstæðum talsverð en hvorki hafi fundist friðlýstar tegundir né tegundir á válista. Vaxtarstaðir tveggja tegunda, þyrnirósar sem sé friðlýst og á válista og mýraertu sem sé á válista, séu ekki taldir í hættu vegna fyrirhugaðra vegafamkvæmda. Við efnistöku á áreyrum megi gera ráð fyrir að grónir bakkar verði grafnir í burtu.

Í matsskýrslu kemur fram að við framkvæmdir verði þess gætt að gróðri eða jarðvegi verði ekki raskað að óþörfu og að gróið land, sem verði fyrir raski utan vegstæðis svo sem vegna vinnubúða, verði grætt upp. Þá verði lífrænum jarðvegi á yfirborði ýtt til hliðar og jafnað yfir að framkvæmdum loknum á námu- og skeringarsvæðum.

Í umsögn Náttúruverndar ríkisins kemur fram að stofnunin telji ekki ástæðu til að gera athugasemdir við fyrirhugaðar framkvæmdir út frá áhrifum á gróður en telji rétt að skoða hvort ekki megi endurheimta kjarrlendi þar sem því verði raskað vegna framkvæmdarinnar. Jafnframt telji stofnunin mikilvægt að haft verði samráð við gróðurvistfræðing um uppgræðslu gróins lands sem verði fyrir raski utan vegstæðis, s.s. svæði undir vinnubúðir.

Í svörum framkvæmdaraðila kemur fram að í matsskýrslu sé þess getið að leitað verði til Náttúrustofu Austurlands við val á fræjum til uppgræðslu og samráð haft við landeigendur og eftirlitsráðgjafa Náttúruverndar ríkisins á Austurlandi varðandi frágang á svæðinu.

4.4.2 Dýralíf

Í matsskýrslu kemur fram að fuglar sem hafi sést á framkvæmdasvæðinu séu allir algengir á landsvísu en hrafn og grágæs hafi verið sett á válista vegna fækkunar á undanförunum árum. Í Reyðarfirði séu einkum tvö svæði sem taka þurfi tillit til við framkvæmdir. Hruteyri sé sérstök fyrir þær sakir að þar verpi margar tegundir á afmörkuðu svæði. Líklegt sé að varpland steindepils og heiðlóu við Hruteyri muni hverfa við fyrirhugaðar framkvæmdir. Í Hrutárgili, innan við fyrirhuguð jarðgöng, verpi fýlar í nokkrum mæli og eitt hrafnapar en varpstaðir þeirra sleppi að öllum líkindum við eyðingu. Samkvæmt matsskýrslu getur efnistaka á áreyrum Dalsár í Fáskrúðsfirði eytt eða stórlega spillt varpsvæði hettumáfs, kríu og sandlóu en þær

tegundir eru allar algengar á landsvísu. Þá mun aukin umferð um Daladal hafa neikvæð áhrif á fugla, einkum á innri hluta svæðisins, en ekki er um marga fugla að ræða og tegundir eru algengar. Miðað við að umframefni úr jarðgöngum verði haugsett í gamalli námu ofan vegar við Hróteyri og ekki verði um neina haugsetningu efnis í Fáskrúðsfirði mun það ekki hafa teljandi áhrif á fuglalíf. Reynt verði að halda framkvæmdum í lágmarki yfir varptímann í Reyðarfirði til að draga úr áhrifum á varpfugla á Hróteyri.

Í umsögn Náttúruverndar ríkisins er lögð áhersla á að farið verði að tillögum Náttúrustofu Austurlands og að framkvæmdum verði haldið í lágmarki á tímabilinu frá byrjun maí til 15. júlí.

Í matsskýrslu kemur fram að við úttekt á lífríki Dalsár og Sléttuár hafi bleikja verið eina tegundin sem veiddist í ánum í vettvangsferð haustið 2000. Niðurstöður efnamælinga gefi til kynna að báðar árnar séu fremur næringarsnauðar. Gera megi ráð fyrir að fyrirhuguð efnistaka úr Sléttuá muni raska eitthvað seiðabúskap hennar. Efnistaka muni hins vegar fara fram neðarlega í ánni en mikilvægustu uppeldisskilyrði fiska séu ofantil. Samkvæmt matsskýrslu var efnistaka í Dalsá færð neðar en upphaflega var áformað vegna ábendinga Veiðimálastofnunar þar sem seiðamagn mældist meira rétt fyrir ofan fyrirhugað efnistökusvæði. Ekki verður hjá því komist að valda tímabundnu raski á búsvæði bleikjuseiða í Dalsá. Gera megi ráð fyrir að hluti af þeim seiðum drepist sem halda sig á botni árnar á fyrirhuguðu efnistökusvæði og því svæði sem raskast við það að bylta ánni til suðurs. Staðið verður þannig að efnistöku að ekki verði tekið efni úr rennandi vatni á veiði- og göngutíma og efnistaka verði í samráði við landeigendur og Veiðimálastofnun. Til þess að draga úr líkum á að grugg berist út í ána muni efnistaka fara að mestu leyti fram á áreyrum Dalsár utan við farveginn eða að ánni verði veitt frá efnistökusvæðum á meðan á efnistöku stendur. Samkvæmt matsskýrslu er ekki talið líklegt að fyrirhuguð framkvæmd hafi áhrif á hreindýr, refi eða minka eða veiði þeirra.

Í umsögn veiðimálastjóra kemur fram að þótt Sléttuá og Dalsá séu að einhverju marki nýttar til stangaveiði sé erfitt að gera sér grein fyrir verðmæti veiðinnar þar sem skráningu hafi verið verulega ábótavant. Ljóst sé að malarnám verði í báðum ánum og bætist sú malartekja ofan á efnistöku í Sléttuá vegna byggingar álvers og hafnar í Reyðarfirði, en að malartekja hafi að einhverju leyti verið samræmd af hönnunar- og framkvæmdaraðila. Nauðsynlegt sé að þeirri samræmingu verði fylgt eftir, ef margir undirverktakar komi að ofanefndum framkvæmdum. Veiðimálastjóri geti fallist á tilhögun fyrirhugaðra framkvæmda með þeim fyrirvörum að efnistaka að sumri og hausti, þegar fiskur sé að ganga í árnar, valdi ekki gruggi í ánum og að gengið verði snyrtilega frá vinnslusvæðinu í verklok.

Í umsögn Náttúruverndar ríkisins kemur fram að mikilvægt sé að farið verði eftir ábendingum Veiðimálastofnunar og að nauðsynlegt sé að haft verði samráð við Veiðimálastofnun vegna fyrirhugaðrar efnistöku í Dalsá.

Í svörum framkvæmdaraðila kemur fram að ekki séu gerðar athugasemdir við umsögn veiðimálastjóra, enda litið svo á að fyrirvarar þeir sem nefndir séu í bréfinu falli innan þeirra marka sem fjallað sé um í matsskýrslu.

4.5 ÁHRIF Á FALLVÖTN, JARÐMYNDANIR OG LANDSLAG

Í matsskýrslu kemur fram að fyrirhuguð jarðgangna- og vegagerð muni að öllum líkindum ekki hafa mikil áhrif á vatnsrennsli straumvatna. Nýr vegur verði lagður á áreyrum Dalsár og á um 500 m kafla í farvegi árinna. Á þeim kafla muni farvegur hennar verða færður til suðurs um 50 m með efnistöku og muni áin því ekki geta slegið sér til norðurs í þeim hluta farvegarins, þar sem vegurinn verði varinn með grjótvörn. Rofvörn muni verða sett á suðurbakka Dalsár til að hindra landbrot til suðurs á svæðinu. Samkvæmt matsskýrslu mun efnistaka úr áreyrum Sléttuár og Dalsár geta valdið landbroti en áætlað fyrirkomulag við efnistöku lágmarki breytingar á straumhraða og framburði ána og því sé talið að hætta á landbroti verði óbreytt eftir efnistöku frá því sem áður var.

Í umsögn Náttúruverndar ríkisins er vísað í úrskurð Skipulagsstofnunar um höfn við iðnaðarsvæði að Hrauni í Reyðarfirði, dags. 7. ágúst 2001, þar sem fram komi að æskilegast sé að fram fari heildarmat á umhverfisáhrifum allra efnistökusvæða á áreyrum Sléttuár neðan ármóta Stuðlaár og Fagradalsár og telji stofnunin mikilvægt að slíkt heildarmat á umhverfisáhrifum efnistöku á áreyrum Sléttuár fari fram hið fyrsta. Náttúruvernd ríkisins leggi áherslu á að haft verði samráð við eftirlitsráðgjafa stofnunarinnar um alla efnistöku vegna framkvæmdarinnar og frágang efnistökusvæða.

Í svörum framkvæmdaraðila kemur fram að fyrirhuguð efnistaka Vegagerðarinnar úr Sléttuá sé mjög lítil samanborið við áform vegna byggingar fyrirhugaðs álvers og hafnar á Reyðarfirði. Í úrskurði Skipulagsstofnunar um fyrirhugaða höfn á iðnaðarlóðinni Hrauni í Reyðarfirði sé eindregið mælt til þess að efnistaka vegna hafnarframkvæmdanna fari fram innan iðnaðarsvæðisins að Hrauni. Ef af því verði muni efnistaka úr ánni verða mun minni en upphafleg áform hafi verið um. Eins sé ekki búið að taka endanlega ákvörðun um það hvort af framkvæmdum við fyrirhugaða stóriðju verði eða ekki. Því sé ekki að fullu ljóst hve mikil efnistakan verði í raun úr Sléttuá vegna annarra framkvæmda.

Náttúruvernd ríkisins minnir á að áður en leyfi er veitt til náms jarðefna skuli liggja fyrir áætlun námuréttarhafa um væntanlega efnistöku þar sem m.a. skal gerð grein fyrir magni og gerð efnis, vinnslutíma og frágangi á efnistökusvæði, sbr. 48. gr. laga nr. 44/1999 um náttúruvernd skal liggja fyrir áætlun um efnistöku.

Í matsskýrslu kemur fram að við fyrirhugaða jarðgangnagerð geti vatn leitað inn í göngin um sprungur en ekki sé þó búið við miklum vatnsleka í göngunum. Gera megi ráð fyrir að gangnagerðin skeri vatnsleiðandi sprungur en að bergið verði þétt ef vatnsleki fari yfir ákveðin mörk.

Í matsskýrslu kemur fram að laus jarðlög sé að finna á áreyrum Sléttuár og Dalsár sem ásamt með miklum malarhjöllum í báðum fjörðum setji svip á landslagsheildina. Bent hafi verið á að malarhjallar við Hrúta í Reyðarfirði og Dalsáreyrar, neðan og utan við Hólagerði, hafi ákveðið verndargildi. Ekki séu þekktar á svæðinu jarðmyndanir og landslaggerðir sem njóti sérstakrar verndar samkvæmt 37. gr. laga nr. 44/1999 um náttúruvernd. Metið hafi verið gildi 5 svæða eða landslagsheilda og hafi niðurstaða þess mats verið sú að svæðin sem slík hefðu ekki hátt verndargildi en að landslag á áhrifasvæði vegagerðar sé talið hafa töluvert fegurðargildi. Ekki sé talið að þegar á

heildina sé litið að fyrirhuguð framkvæmd muni skerða svo neinu nemi verndargildi ofangreindra fimm svæða.

Samkvæmt matsskýrslu verður vegur í Reyðarfirði lagður ofan malarhjalla við Hrutá og um Dalsáreyrar. Sjónrænum áhrifum vegarins verður haldið í lágmarki með því að fella hann sem best að landslagi. Efnistaka úr áreyrum mun spilla tímabundið eyrunum en hún mun verða að mestu á virku rofssvæði ána og mun framburður þeirra fylla í efnistökusvæði með tímanum. Áætluð efnistaka úr malarhjalla utan við Hólagerði mun hafa nokkur sjónræn áhrif en efnistaka er fyrirhuguð á svæði sem er nú þegar raskað. Að framkvæmdum loknum verður gengið frá námu þannig að hún falli sem best inn í landslagið. Umhverfisáhrifum haugsetningar umframefnis úr jarðgöngum verður haldið í lágmarki með því að endurgera hluta af malarhjalla ofan Hruteyrar, sem raskað hefur verið, í samráði við eftirlitsráðgjafa Náttúruverndar ríkisins. Sjónrænum áhrifum af háum fyllingum við gangnamunna verður haldið í lágmarki með gerð vegfyllinga úr því umframefni úr göngunum sem ekki verður haugsett í gamalli námu á Hruteyri.

Í umsögn Náttúruverndar ríkisins kemur fram að efni sem haugsett verði við Hruteyri þurfi að falla að umhverfinu en þar sé forn malarhjalli sem hafi myndast við hærri sjávarstöðu í lok ísaldar. Æskilegt sé að fláafótur fyllingar nái ekki fram undir fossbrúnir og að malarhjallinn verði ekki skertur meira en nauðsynlegt er vegna skeringar. Allur frágangur að framkvæmdum loknum verði tekinn út og samþykktur af hálfu Náttúruverndar ríkisins. Stofnunin leggi áherslu á að haft verði samráð við eftirlitsráðgjafa stofnunarinnar um haugsetningu efnisins og farið verði eftir ábendingum hans og minnir á að samkvæmt 37. gr. laga nr. 44/1999 um náttúruvernd eru fossar landslagsgerð sem njóta skal sérstakrar verndar.

Í svörum framkvæmdaraðila kemur fram að haft verði samráð við eftirlitsráðgjafa Náttúruverndar ríkisins á Austurlandi varðandi þá þætti framkvæmdarinnar sem tengjast náttúruminum.

Náttúruvernd ríkisins bendir á að ekki er á afstöðumyndum sýnd hugsanleg svæði fyrir steypustöð ef til þess komi að verktaki setti slíka stöð upp. Stofnunin bendir jafnframt á að ekki er hægt að opna námur í tengslum við verkið sem ekki er getið í mati á umhverfisáhrifum framkvæmdarinnar.

5. NIÐURSTAÐA SKIPULAGSSTOFNUNAR

Vegagerðin hefur tilkynnt til athugunar, samkvæmt lögum nr. 106/2000 um mat á umhverfisáhrifum, gerð jarðgangna og lagningu nýs vegar milli Reyðarfjarðar í Fjarðabyggð og Fáskrúðsfjarðar í Fáskrúðsfjarðar- og Búðahreppum. Markmið framkvæmdarinnar er að bæta samgöngur innan Austfirðingafjórðungs, auka umferðaröryggi og að tengja betur saman Suðurfirði Austurlands og kjarna Mið-Austurlands. Stefnt er að því að framkvæmdir hefjist vorið 2002 og að heildarverktími verði 2 ½ ár.

5.1 FYRIRHUGUÐ FRAMKVÆMD

Fram kemur í gögnum framkvæmdaraðila að sá valkostur sem kynntur sé í matsskýrslu á staðsetningu jarðgangna sé eini kosturinn sem framkvæmdaraðili telji að komi til greina út frá hagkvæmni- og jarðfræðilegum ástæðum. Vegstæði hafi verið valið með það fyrir augum að það falli sem best að landslaginu og standist kröfur um umferðaröryggi. Lengd jarðgangna verði um 6,0 km og heildarvegalagning um 8,0 km. Áætluð efnispörf til vegagerðarinnar sé um 410.000 m³ og muni um 320.000 m³ af efni, sem falli til við jarðgangnagerð, nýtast til vegalagningar. Um 90.000 m³ komi úr vegskeringum, úr áreyrum Dalsár og Sléttuár og úr malarhjalla við Hólsgerði í Fáskrúðsfirði.

5.2 ÁHRIF OG GRÓÐUR, DÝRALÍF OG JARÐMYNDANIR

Fyrirhugað vegstæði liggur að hluta til um gróin svæði sem munu skerðast við vegalagningu. Samkvæmt gögnum framkvæmdaraðila er tegundafjölbreytni talsverð á vegstæðum en hvorki hafa fundist þar friðlýstar tegundir né tegundir á valista. Skipulagsstofnun telur að nægjanlega sé gerð grein fyrir áhrifum framkvæmdanna á gróður og draga megi úr neikvæðum áhrifum framkvæmdanna verði þess gætt að halda raski í lágmarki og gróið land sem verði fyrir raski utan vegstæðis verði grætt upp í samráði við Náttúrustofu Austurlands og haft verði samráð við landeigendur og eftirlitsráðgjafa Náttúruverndar ríkisins á Austurlandi um frágang á svæðinu eins og lýst er í gögnum framkvæmdaraðila.

Vegalagning og efnistaka kann að eyða eða spilla verulega varpsvæði nokkurra fuglategunda og varpland annarra að einhverju leyti hverfa. Þær fuglategundir sem verða fyrir neikvæðum áhrifum framkvæmdanna eru allar algengar á landsvísu. Skipulagsstofnun telur æskilegt að framkvæmdum í Reyðarfirði verði haldið í lágmarki yfir varptímamann til að lágmarka áhrif framkvæmdanna á varpfugla á Hróteyri.

Efnistaka mun raska seiðabúskap og búsvæðum bleikjuseiða í Dalsá og Sléttuá. Skipulagsstofnun telur að áhrif efnistöku á lífríki fallvatna verði tímabundin og þeim megi halda í lágmarki með þeirri framkvæmdatilhögun sem fram kemur í gögnum framkvæmdaraðila að ekki verði um efnistöku úr farvegum ána á veiði- og göngutíma að sumri og hausti til að forðast gruggmyndun, gengið verði þannig frá árfarvegi Dalsár að hún fái að bugðast, áin verði ekki lögð í stökk og að haft verði samráð við landeigendur og veiðimálastjóra varðandi frágang í verklok.

Skipulagsstofnun bendir á varðandi efnistöku úr áreyrum Sléttuár að einnig er

fyrirhuguð mikil efnistaka þar vegna fyrirhugaðs álvers og hafnar í Reyðarfirði. Æskilegt er að fram færi hið fyrsta mat á umhverfisáhrifum allra efnistökusvæða á áreyrum Sléttuár neðan ármóta Stuðlaár og Fagradalsár þar sem framkvæmdirnar kunna að vera matsskyldar samkvæmt lögum um mat á umhverfisáhrifum. Er í því sambandi einnig bent á niðurstöðu Skipulagsstofnunar í úrskurðum 7. og 31. ágúst síðastliðinn um mat á umhverfisáhrifum hafnar við Hraun og álver í Reyðarfirði varðandi hugsanleg samlegðaráhrif efnistöku til annarra fyrirhugaðra framkvæmda á Reyðarfjarðarsvæðinu.

Við vegalagningu og efnistöku á áreyrum Dalsár verður farvegur árinna færður til um 50 m til suðurs. Skipulagsstofnun telur fyrirkomulag við efnistöku í Dalsá ásættanlegt en bendir á mikilvægi þess að við útfærslu rofvarna til að hindra landbrot verði höfð í huga sú rofhætta sem fylgir efnistöku úr áreyrum í farvegi á virku rofsvæði árinna þegar hún fellur yfir námusvæði og þær breytingar sem geta orðið á straumhraða og framburðarmagni hennar.

5.3 ÁHRIF Á MENNINGARMINJAR

Tvær fornleifar munu lenda undir fyrirhuguðu vegstæði ef ekki reynist unnt að færa veglínuna. Skipulagsstofnun telur að framkvæmdin muni ekki hafa veruleg áhrif á menningarminjar fari fram fornleifarannsókn í samráði við Þjóðminjasafn Íslands á tóft í túninu á Borgargerði og leifum gamals túngarðs í landi Dala og grjóthlaðin tóft austan Hrutár verði merkt og lögð verði áhersla á að sýna fyllstu aðgát við framkvæmdir í námunda við fornleifar eins og fram kemur í framlögðum gögnum framkvæmdaraðila.

5.4 ÁHRIF Á MENN OG SAMFÉLAG

5.4.1 Vatnsból

Fyrirhugað efnistökusvæði á áreyrum Dalsár er innan aðrennslisvæðis vatnsbóls Búðahrepps. Þá er fyrirhugað vegstæði í Daladal að hluta innan vatnasviðs þess. Fram kemur í gögnum framkvæmdaraðila að allt vatn sem komi inn á malareyrarnar eigi greiða leið niður í vatnsbólið en talið er að fyrirhugaðar framkvæmdir muni ekki skaða starfsemi vatnsbólsins þrátt fyrir aukna hættu á gruggmyndun í Dalsá og mengunarslysum. Við athugun Skipulagsstofnunar hafa komið fram mismunandi álit á þeirri hættu sem vatnsbólinu geti stafað af yfirborðs- og leysingarvatni. Dæmi er um að vatnsbólið hafi mengast af yfirborðsvatni. Skipulagsstofnun telur að í ljósi fyrri reynslu og þess að hluti framkvæmdasvæðisins er innan fjarsvæðis og grannsvæðis vatnsbólsins, skv. tillögu Orkustofnunar um afmörkun svæðanna, verði að gera mjög strangar kröfur um framkvæmdafyrirkomulag sbr. reglugerð nr. 796/1999 um varnir gegn mengun vatns. Skipulagsstofnun telur að lágmarka megi verulega hættu á mengun vatnsbólsins með því fyrirkomulagi mótvægisáðgerða sem lagt er til í gögnum framkvæmdaraðila, þ.e. að þess verði sérstaklega getið í útboðsgögnum hver staðsetning vatnsbólsins sé, gerð verði vatnsrás norðan við fyrirhugaðan veg og við vatnsbólið til að taka á móti leysingarvatni úr norðri, vegur innan grannsvæðis verði að mestu gerður úr aðkeyrðu efni, efni í efra burðarlag verði þvegið og lögð verði áhersla á að allar framkvæmdir verði undir eftirliti Heilbrigðiseftirlits Austurlands. Þá telur Skipulagsstofnun að nauðsynlegt sé að skilgreina fjarsvæði, grannsvæði, nærsvæði og brunnsvæði vatnsbólsins nánar en þegar hafi verið gert.

5.4.2 Sjónræn áhrif

Áhrifasvæði fyrirhugaðrar framkvæmdar er ekki á náttúruminjaskrá og ekki eru þekktar jarðmyndanir eða landslagsgerðir innan þess sem njóta sérstakrar verndar skv. 37. gr. laga nr. 44/1999 utan fossa í Hrúta þar sem skeringar og fyllingar geta breytt ásýnd þeirra. Sjónrænum áhrifum vegarins verður haldið í lágmarki með því að fella hann sem best að landslagi og staðið verður að haugsetningu í námu á Hrúteyri og gerð fyllinga við gangnamunna á þann hátt að sjónræn áhrif verði sem minnst. Skipulagsstofnun telur ekki að áhrif fyrirhugaðra framkvæmda á landslagsheildir verði umtalsverð. Skipulagsstofnun leggur áherslu á að samráð verði haft við Náttúruvernd ríkisins varðandi frágang haugsetningar- og efnistökusvæða.

5.4.3 Loft-og hljóðmengun

Skipulagsstofnun telur að loft- og hljóðmengun vegna fyrirhugaðra framkvæmda sé ásættanleg. Hávaði frá sprengingum verður tímabundinn og fyrir liggja hljóðmælingar sem sýna að hávaði frá umferð við bæina í Daladal verði innan leyfilegra marka reglugerðar nr. 933/1999 um hávaða.

5.4.4 Náttúruvá

Skipulagsstofnun gerir ekki athugasemdir við umfjöllun um ofanflóðahættu og veðurfar á fyrirhuguðu framkvæmdasvæði í matsskýrslu.

5.4.5 Byggða- og atvinnuþróun

Helsta markmið með fyrirhuguðum framkvæmdum samkvæmt matsskýrslu er að bæta samgöngur, auka umferðaröryggi og tengja betur saman Suðurfirði Austurlands og Mið-Austurland. Í umsögn Byggðastofnunar kemur fram að fyrirhuguð framkvæmd hafi mikla þýðingu fyrir þróun byggðar á Austurlandi. Skipulagsstofnun telur að samkvæmt framlögðum gögnum sé fyrirhuguð framkvæmd líkleg til þess að auka umferðaröryggi vegfarenda á leiðinni frá Reyðarfirði til Fáskrúðsfjarðar og hafa jákvæð samfélagsleg áhrif á byggðir Suðurfjarða í Austfirðingafjórðungi.

5.5 NIÐURSTAÐA

Á grundvelli gagna framkvæmdaraðila lögðum fram við athugun, umsagna, og svara framkvæmdaraðila við þeim fellst Skipulagsstofnun á fyrirhugaða gerð jarðgangna og vegalagningu milli Reyðarfjarðar og Fáskrúðsfjarðar. Niðurstaða Skipulagsstofnunar byggir á því að framfylgt verði þeirri framkvæmdatilhögun sem lýst er í framlögðum gögnum framkvæmdaraðila og fram kemur í 4. kafla þessa úrskurðar og niðurstaða úrskurðarins byggir á.

Framkvæmdirnar eru framkvæmdaleyfis skyldar skv. 27. gr. skipulags- og byggingarlaga. Unnt er að veita framkvæmdaleyfi fyrir framkvæmdum í Fjarðabyggð þegar breyting á Aðalskipulagi Reyðarfjarðar 1990-2010 sem samþykkt var af sveitarstjórn Fjarðabyggðar 12. júlí 2001 hefur verið staðfest af umhverfisráðherra og auglýsing þar um hefur birst í B-deild Stjórnartíðinda. Framkvæmdaleyfi í Fáskrúðsfjarðarhreppi er háð meðmælum Skipulagsstofnunar sbr. 3. tl. bráðabirgðaákvæða skipulags- og byggingarlaga. Ganga þarf frá breytingu á

Aðalskipulagi Fáskrúðsfjarðar 1980-2000 áður en framkvæmdaleyfi er veitt í Búðahreppi eða óska meðmæla Skipulagsstofnunar um veitingu leyfisins sbr. 3. tl. bráðabirgðaákvæða skipulags- og byggingarlaga. Skipulagsstofnun bendir á að áður en framkvæmdaleyfi fyrir efnistöku er veitt skal liggja fyrir áætlun um efnistöku sbr. 48. gr. laga nr. 44/1999 um náttúruvernd.

Sækja þarf um starfsleyfi til Heilbrigðiseftirlits Austurlands vegna malarnáms, jarðborana og vinnubúða skv. reglugerð nr. 785/1999 um starfsleyfi fyrir starfsemi sem getur haft í för með sér mengun. Ef til uppsetningar steypustöðvar kemur í tengslum við fyrirhugaðar framkvæmdir þarf að sækja um leyfi Heilbrigðiseftirlits Austurlands skv. ofangreindri reglugerð. Vegagerð í nágrenni vatnsbóls Búðahrepps verði undir ströngu eftirliti Heilbrigðiseftirlits Austurlands sbr. reglugerð nr. 796/1999 um varnir gegn mengun vatns. Rask á menningarminjum er háð leyfi Fornleifaverndar ríkisins og framkvæmdir úr árfarvegum eða vötnum eru háðar leyfi veiðimálastjóra.

6. ÚRSKURÐARORÐ

Í samræmi við 11. gr. laga um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000 hefur Skipulagsstofnun farið yfir þau gögn sem lögð voru fram samkvæmt 10. gr. sömu laga af hálfu framkvæmdaraðila við tilkynningu ásamt umsögnum og svörum framkvæmdaraðila við þeim.

Með vísun til niðurstöðu Skipulagsstofnunar sem gerð er grein fyrir í 5. kafla þessa úrskurðar er fallist á fyrirhugaða gerð jarðgangna og vegalagningu milli Reyðarfjarðar og Fáskrúðsfjarðar eins og framkvæmdum er lýst í framlögðum gögnum framkvæmdaraðila.

7. KÆRUFRESTUR

Samkvæmt 12. gr. laga nr. 106/2000 má kæra úrskurð Skipulagsstofnunar til umhverfisráðherra. Kærufrestur er til 21. nóvember 2001.

Reykjavík, 17. október 2001.

Stefán Thors

Hólmfríður Sigurðardóttir